

in katero še vsak dan bolj in bolj širi, pričelo je izvažanje njenega žita vsako leto toliko rasti, da Rusko žito je iz vseh Evropejskih trgov in tudi iz Angleških vse drugo žito potisnilo. Koliko več se ga izvozi od leta 1861. do 1872., kaže statistični pregled v časniku „Pest. Lloyd“. Iz tega vsakoletnega natančnega pregleda se vidi, da v 10 letih je izvoznja Ruskega žita narastla na 100 milijonov srebernih rubljev. Za nas — sklepa „Gosp. List“ — bo Reško-Karlovška železnica vendar-le tudi pri vsem tem, da Rusko žito nadvladuje druga žita, to korist imela, da se bode Rusko žito tudi v našo deželo (pa tudi v slovenske) lože in cenejše dobivalo.

\* *Vina na Hrvaškem* so v nekaterih krajih obilo pridelali, kar pa se mošta tiče, je bolj kisel kakor lanskó leto. V Dalmaciji je vinski pridelek zelo slab. Velika suša je tudi grozdje posušila, zato je malo izdelalo. Vino in olje so glavni izvodi Dalmacije; kedar to slabo rodi, je huda za Dalmacijo. Prihodnje leto bode zato žalostno za Dalmacijo. Zato nova „Presse“ zahteva, naj se ondi nemudoma začno železnice delati, da ljudstvo dobí zaslunka in se reši stradanja. —

## Gozdno postavo,

kako jo natanko spolnovati, gozdne preiskave izpeljavati in napraviti gozdni kataster.

Ukaz ministerstva za poljedelstvo dogovorno z ministerstvom notranjih zadev od 3. julija 1873,

veljaven za vse kraljevine in dežele, zastopane v drž. zboru.

(Dalje.)

### III. Čuvanje nad važnejšimi gozdnimi razmerami sosebno.

Gozdni lazi (novine).

§. 3. Gosposke so dolžne čuvati nad tem, da se brez posebne dovolitve noben gozd ne odtegne gozdni gojitvi, in gledé take dovolitve se je trdno držati tega, da se ona dá samo takrat, kedar so spolnjeni pogoji, zaukazani v §. 1 gozdne postave.

Če se najdejo gozdna zemljišča, na katerih se je les brez dovolitve posekal, tedaj se ima brez odloga vpeljati uredska obravnava po omenjenem paragrafu gozdne postave in pri tem se ima na trdno postaviti vse, kar se je pri tem delalo in storilo, vzlasti, ali se sme dati poznejša dovolitev iz javnih vzrokov za sekanje, ali ne, in v zadnjem primerljeju, kako se ima gola zemlja zopet pogozditi.

Potem kar se je našlo, mora politična okrajna gosposka izreči kazen zoper tiste, kateri so krivi nedovoljenega posekanja gozdov, in h krati storiti, kar treba, da se gola tla zopet pogozdé.

Sicer se o tem oziru zavrača na povelje ministerstva za poljedelstvo od 2. avgusta 1872. leta, št. 7281.

O danih dovolitvah za posekovanje gozdov mora imeti vsaka politična okrajna gosposka zaznamek po posebnem obrazcu, v katerega se imajo vpisati zadevajoča data gledé že poprej dovoljenih pa še vršecih se izsekovanj na podlogi zadevajočih spisov v dveh letih, gledé prihodnjih pa precej, ko zadobí pravno moč gosposkini odlok.

Ta zaznamek se ima zaporedoma natanko in zanesljivo nadaljevati.

Spodreja.

§. 4. Če je politična gosposka po §. 2 gozdne postave zaukazala spodrejo, tedaj se imajo v dotičnem odloku, kolikor se vidi potrebno za ugodni vspeh po

tem, kar se je pri preiskavi našlo in po nasvetih, katere je morebiti podal gozdni tehnik, v kateri dobí in kako se ima zvršiti spodreja, dati primerni zaukazi, in če je potreba zavolj vodstva in nadzorstva pri izvrševanju posebnih del, tudi v tej zadevi storiti, kar treba.

Če se je po obravnavah pri posamesnem brez dovolitve storjenem posekanju že poprej zaukazala spodreja, ali so se drugi ukazi dali, tedaj se ima politična okrajna gosposka prepričati, ali so se ti ukazi izvršili, in po okolinostih storiti, kar je treba, da se izvrše.

Politična okrajna gosposka ima dalje v obče nad tem čuvati, da se na novo posekani gozdni deli in stari lazi v dobi, katero predpisuje §. 3 gozdne postave, zopet pogozdé, pri tem je na to gledati, da samo enkratna setev ali zasaditev ne zadostuje popolnoma, temveč, da se morate ponavljati, če je potreba, v omenjenem času, potem, da se mladih drevesec ne sme pred časom izpuliti toliko, da bi s tem trpela končna popolnoma pogozditev.

Če je v §. 3. gozdne postave podpisana doba že pretekla, pa se spodreja še ni pričela, ali da se k temu še niso začele potrebne priprave, in se je bati, da ubrani naravno pogozdovanje gozdni lastnik ali drugi vdeleženci s tem, da ne napravijo zagraj ali omejitev drugih potrebnih vžitkov, ima se opuščena spodreja natančno kakor predpisuje §. 2. gozdne postave po sili izpeljati.

Pri tem pa ima v obče veljati za pravilo to, da se imajo za spodrejo po gosposkinih ukazih le taki prostori odbrati, kateri so se po svojem namenu že poprej rabili kakor gozd, pa se zanemarili, in kateri se previdoma dadé vspešno pogozditi.

Ako gré za goljave velicega obsežka, katere se imajo v prid kulture ali zavolj drugih javnih ozirov pogozditi, imajo se vdeležencem, če je potreba, v ta namen, da se pridobé drevesca, seme, ali zavolj drugih gozdnih kultur potrebni nasveti dati, ko bi treba bilo, imajo se pridobiti drevesca, seme itd. in praznosta pogozditi s posredovanjem gozdnega tehnika.

Politična gosposka ima v dosego tega namena s primernim vplivom vzlasti si prizadevati, da se v tistih krajih njihovih okrajev, kjer za pogozdovanje ni sposobnih drevesc, napravijo setvine in drevesnice v primerni velikosti na občinske troške ali večih gozdnih posestnikov, iz katerih bi lahko dobivali tudi manjši gozdni posestniki potrebna drevesca za primerno plačilo, in da se dalje, kolikor dopuščajo razmere, napravijo izgledna pogozdovanja, po katerih se spodbujajo manjši gozdni posestniki za dobro obdelovanje gozdov.

Po okolinostih se sme v posebno ozira vrednih primerljajih nasvetovati ministerstvu za poljedelstvo denarna pomoč za take naprave.

O spodrejah, zaukazanih po gosposkah, ima vsaka politična okrajna gosposka napraviti zaznamek po posebnem obrazcu in vpisavati se ima vanj, kakor se je zaukazalo v §. 3. (Dal. prih.)

## Slovstvene stvari.

### Duhovščina pa slovenščina.

„Presse“ je pred malo meseci iz Gradca poročala, da je ondi neki učen (?) filolog in profesor slovenščine kar naravnost duhovščini vse zasluge za slovenstvo naše zanikal. Ker „Presse“ veliko laže, mislili smo, da bode imenovani doktor to notico očitno zavrnil kot laž; al ni se to zgodilo dozdej in se menda tudi ne bo. Zato ne moremo si kaj, da ne bi oni nespametni trditvi postavili nasproti nekoliko imen slovenskih duhov-

nih pisateljev samo kot „Schlagwörter“ brez daljega besedovanja. Bralci naši bodo lahko še katero ime dostavili. Mi imenujemo sledeča:

Ciril in Metod s svojimi učenci — skoro vsa staroslovenščina na cerkveni — duhovski — podlagi, bodi si v glagolici, bodi si v cirilici — do novoslovenskih brizinskih spominkov, in pisanj iz XVI. veka, — tudi Truber, Dalmatin, Bohorič so bili duhovniki. — Iz XVII. Hren Tomaž in Kastelec Matija, Habelič. — Iz XVIII. stoletja — razen Popoviča, Kumerdeja in Linharta — skor vsi: Hipolit, Marko, Gutsman, Japel itd.

Začetnik novoslovenske proze in poezije: Vodnik — Ravnikar — Jarnik — Dajnko — Metelko — Zalokar — Veriti — Baraga — Potočnik — Cigler — Zupan — Zemlja — Stanič — Slomšek — Krempl — Murko — Stojan, Klančnik, Vrtovéc, Vrne, Hicinger (Podlipski, Znojenski), Mirko Poženčan (Ravnikar), Rodoljub Ledinski (Žokelj), Oliban, Drobnič Josip, Kafol, Rudmaž Simon, Kobe Jurij, Likar, Šmajdek, Hladnik, Bonač, Poklukar, Lézar. Vsi ti so že pomrli.

Živijo še: Majar Matija, Einspieler Andrej, Robida, Javornik, Božič itd. na Koroškem; — Muršec, Orožen, Rozman, Kosar, Virk, Božidar Raić, Oroslav Caf, Davorin Trstenjak itd. na Štajarskem; — Kocijančič Štefan, Marušič in drugi na Goriškem; — Pirc, Luka Jeran (Svitoslav), Volc, Zamejic, P. Ladislav Hrovat, Čebašek, Pintarja dva, Šolar, Svetličič, Vesel (Vesnin), Gorenc (Podgoričan) in še drugi na Kranjskem.

No! kolika bila bi slovenska literatura preteklih časov brez teh mož? Koliko pa je bilo družih — neduhovnov, ki so pisali in delali za narod naš? Lahko jih boste našli.

## Zabavno berilo.

### Branjevci „omike“.

Po volitvi na Notranjskem izbijeno premišljanje.

Vsaka dōba ima svoje posebnosti, nekaj, po čemur je različna od drugih, da! celó vsako leto se odlikuje po kaki posebnosti, katere drugo leto nima. Tako na priliko se eno leto posebno obnese s krompirjem, drugo leto je zelje táko, da že davno ni bilo takega, tretje leto je strašno veliko žužkov (kebrov), ki vse listje pozobljejo, četrto leto pridejo miši, za njimi gosenice, potem je zopet dosti vina, a to je kislo, kakor — no, kakor za „svobodnjaka“ pridiga v cerkvi, zato ga je pa drugo leto manj, a kar ga je, teče gladko kakor kandidatni govor liberalnega „mladega“ itd.

Letos bi bila splošno letina slaba, da bi ne bilo rodilo to leto posebno veliko — „svobode“ in „omike“. Zlasti se je „omika“ dobro obnesla, Notranjci je bodo imeli čez zimo dovolj, da ne bodo stradali. Ko bi jim pa tudi domá pošlá, jim ne bo treba pomanjkanja trpeti, kajti skoro v vsakem kraji imajo branjevca, ki po malem tržuje z „omiko“ in daje za priklado tudi sém ter tje še kaj „svobode“, kakor pridá mesár nekaj jeter, da je juha bolj vkusna.

Taki „branjevci“ pa niso bili od nekaj že to, kar so zdaj, kajti do lnskega leta bili so večidel učitelji in železniški uradniki. Ker se te baže ljudje „človeške podobnosti“ zdaj posebno in z jako pripravljanim ter vdanim duhom pečajo z razširjevanjem „omike“ po Notranjskem, mislim, da bo mikavno zvedeti, kje in kako so si pridobili za tako branjevstvo potrebnih vednosti, ali po domače, kje so „omiko študirali“. Povejmo

to v kratkem življenjepisi dveh takih, zdaj že etabliranih branjevcev.

Jaka je sin revnih kmečkih starišev. Če rečemo, da je on edini sin, hočemo reči s tem, da je bil ljubljenec očeta in matere, katera sta jako poštena in krščanska zakonska. Ni se toraj čuditi, da sta tudi o svojem „Jakcu“ imela jako velikanske misli, zlasti materi se je sanjalo vedno o „gospodu“, kaplanu, župniku, ali fajmoštru, dekanu, korarju itd. Skrbna mati toraj tako dolgo koledje pri gospodu župniku, da jej obljubi spraviti „Jakca“, kateri je bil po mislih matere najbolj „kunšten“ otrok v celi fari, v „šolo“, to se reče, v Ljubljano, kar se mu tudi posreči, ker je imel par dobrih znancev iz mladih let in zdaj premožnih trgovcev v mestu. „Jakec“ je dobil na ta način hrano pri takem prijatelju župnika, mati mu je pomagala, kolikor jej je bilo mogoče, in gospod kaplan so mu dali tudi sem ter tje kako staro suktnjo, da jo je krojač v vasi za „Jakca“ pre naredil.

Tako je bil „Jakec“ preskrbljen, sem ter tje je potreboval še kaj za šolske bukve, peresa, papir itd., pa se je že še kak „dober“ duhoven ali korar v Ljubljani našel, ki mu je tudi to oskrboval. „Jakec“ toraj ni imel druge skrbi, kakor to, da se je naučil, kar se mu je ukazalo, in pisal svoje naloge. Morda je bil pri tem opravilu kdaj lačen, pa mati so ga tolažili rekoč: „Nič ne maraj, Jakec, kedar boš gospod, boš imel vsega dosti.“

Nekaj časa je šlo vse po volji matere in očeta, „Jakec“ se je dobro učil in žlahta je že prašala, kako bo, kedar bo imel „novo mašo.“ Toda „Jakec“ postane „Jaka“, potem „Jakob“ in skrbna mati zvedó pri profesorjih, da „Jakob“ ni več tako priden, kakor je bil, da celó zanemarja šolo, da pa za izostajanje ne vé pravega vzroka, da posebno v cerkev zadnji hodi in se zad za stebre skriva; „če ne bo boljši — pravi profesor — bi se utegnilo pripetiti, da bi Jakob dvojko vjel.“

S solzami v očéh potoži mati to svojemu sinu, ki je njej še zmiraj „Jakec“, a ta se nekako čudno obrne od matere in jej reče: „Kaj boste poslušali profesorja! Ta me ne more trpeti. Boste že videli konec leta!“

In konec leta mati res vidi in britke, prav britke solze se jej vlijó po zgrbančeni koži, ko pride „Jakec“ domú — brez spričala, — kajti po poti ga je bil strgal; z „dvojko“ se ne more pobahati. Oče pa, ki zna svojo srčno žalost, dasiravno je daroval za sina ves zaslužek s žuljev svojih rok, bolj pokopati v svoje srce in kazati bolj neobčuten obraz, gré v Ljubljano, da bi pozvedel, kaj je, in res izvé dosti žalostnega; njegov sin se ni le slabo učil, temveč je bil zarad njegovega nespodobnega, nenravnega obnašanja v šoli in zunaj šole popolnoma izključen, dobrotniki so mu odtegnili mile roke in ubogi oče sliši povsod, kamor se gré za sinu skazane dobrote zahvalit, njegovo očetovo srce zeló zbodeče besede: „To je pravi potepuh! Da bi mu ne bili nikdar ničesar dali!“

Molčé, sramovajoč se svojega sina, pride oče domú. Ne očita sinu ničesar, njegovemu srcu izpuhne le beseda: „Kaj bo zdaj, Jaka? Za kmeta si preveč popačen, dela odvajen, za gospoda pa premalo znaš.“ — „Ej, kaj li bo!“ se zadere sprideni sin nad očetom. „Živel že bom, nič ne skrbite za-me!“

Materi se vderó še enkrat solze po celem obrazu, revica vidi, da je up njenih starih dni vničen, toda Jaka se ne zmeni, otročje čutje že mu je zatrto, in tako gré od domá v mesto. V šolo ga nočejo več, tudi se nima s čem preživeti, nekaj dni pohajkova po ulicah, potem se ponudi za pisarja, pa tudi tu ni za rabo, ker se je malo naučil in mu vrh tega rojijo že vse druge